

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ *OPIEKA I WYCHOWANIE. DZIEDZICTWO IDEI TEORETYCZNYCH I ICH PRAKTYCZNE IMPLIKACJE,* 16 PAŹDZIERNIKA 2020 ROKU

W dniu 16 października 2020 roku odbyła się on-line konferencja naukowa zatytułowana *Opieka i wychowanie. Dziedzictwo idei teoretycznych i ich praktyczne implikacje*. Jej organizatorami były Sekcja Historii Pedagogiki Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, Katedra Historii Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Katedra Historii Wychowania, Opieki i Pedagogiki Społecznej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Celem konferencji było przedstawienie rezultatów badań nad zagadnieniami związanymi z historią opieki i wychowania, począwszy od koncepcji teoretycznych aż po praktykę pedagogiczną. W obradach, oprócz referentów wygłaszających referaty i komunikaty, wzięło udział wiele osób z Polski, pracowników naukowych oraz studentów z wielu ośrodków naukowych w kraju¹.

Spotkanie otworzyła Przewodnicząca Sekcji Historii Pedagogiki KNP PAN prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz, która powitała uczestników oraz zaproszonych gości. W imieniu władz rektorskich UMK w Toruniu słowo wstępne wygłosiła Prorektor ds. Studenckich prof. dr hab. Beata Przyborowska. Następnie głos zabrała Przewodnicząca KNP PAN prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, która przypomniała nazwiska najbardziej zasłużonych dla polskiej pedagogiki przewodniczących Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN oraz podkreśliła rolę tej instytucji w rozwoju polskiej nauki. W imieniu Dyrektora Instytutu Nauk Pedagogicznych UMK prof. dr hab. Krzysztofa Rubachy list skierowany do uczestników konferencji odczytała dr hab. Joanna Falkowska, prof. UMK. Jako ostatni przywitał uczestników konferencji reprezentujący władze KUL dr hab. Piotr Magier.

Referat wprowadzający wygłosił prof. dr hab. Marian Surdacki (KUL), który swoje wystąpienie zatytułował: *Opieka i wychowanie w perspektywie historycznej*. Zaprezentował on rozwój opiekuńczości od starożytności aż do czasów nowożytnych. Podkreślił, jak ważną rolę w rozwijaniu idei dobroczynności odegrała chrześcijańska nauka o miłosierdziu, która przejawiała się m.in. w powstaniu i działalności zakonów szpitalniczych, przypomniał także, że to w epoce

¹ Według danych zapisów zarejestrowanych list w systemie udział w konferencji wzięło ponad 190 osób.

oświecenia państwo zaczęło przejmować od Kościoła kierownictwo nad organizacją i prowadzeniem opieki społecznej. Prof. M. Surdacki w swoim referacie zwrócił uwagę na bogatą tradycję prowadzenia badań naukowych nad historią opieki społecznej w Katedrze Historii Wychowania, Opieki i Pedagogiki Społecznej KUL. Podsumowaniem wystąpienia było stwierdzenie, że opieka i wychowanie to dwie najważniejsze dziedziny życia, zarówno w przeszłości, jak i obecnie, oraz że „nie ma wychowania bez opieki i opieki bez wychowania”.

Obrady konferencji podzielone zostały na trzy panele tematyczne. Panel pierwszy dotyczył opieki i wychowania w kontekście praktyki opiekuńczej. Pierwszy referat pt. *Rada Główna Opiekuńcza (1832–1870) i jej dokonania w opiece nad dziećmi* wygłosił dr hab. Wiesław Partyka (KUL). Drugie wystąpienie dr Elżbiety Dolaty (UR) dotyczyło problematyki kolonii wakacyjnych jako jednej z form opieki sprawowanej nad dziećmi na terenie Galicji w okresie autonomii. Następnie o. dr hab. Andrzej Paweł Bieś dokonał charakterystyki działalności krakowskiego Stowarzyszenia św. Zyty w latach 1901–1939, koncentrując swoje rozważania na wymiarze opiekuńczym działalności tej instytucji. Kolejny referat wygłosiła prof. dr hab. Hanna Markiewicz (APS), która zaprezentowała *Działalność opiekuńczo-wychowawczą praskich salezjanów w czasach Polski Ludowej*. Obrady w pierwszym panelu zamknęła prof. dr hab. Eleonora Sapia-Drewniak (UO), która swoje rozważania skoncentrowała wokół kwestii rodziny stojącej wobec opieki nad chorym seniorem w przeszłości i współcześnie.

W drugim panelu zaprezentowane zostały referaty, których tematyka dotyczyła poglądów opiekuńczo-wychowawczych oraz ich popularyzacji. W pierwszym wystąpieniu dr hab. Barbara Surma, prof. AIK, przedstawiła koncepcję wychowania małego dziecka w ujęciu Adeli Costa Gnocchi i Gianni Gobbi, które nawiązywały do założeń teoretycznych i praktycznych pedagogiki Marii Montessori. W kolejnym referacie dr Justyna Wojniak (UP) przybliżyła uczestnikom konferencji prawne uwarunkowania opieki i wychowania dziecka w ujęciu George’a Z. F. Beredaya – słynnego amerykańskiego komparatysty edukacyjnego polskiego pochodzenia. W następnym referacie dr hab. Joanna Falkowska, prof. UAM, przedstawiła *Kierunki popularyzacji idei opieki w publicystyce kobiecej drugiej połowy XIX i początków XX wieku*. Pozostając w tym samym obszarze badań dr hab. Iwonna Michalska, prof. UŁ, zaprezentowała, jak wyglądała problematyka opieki nad dzieckiem w wybranym czasopiśmiennictwie społeczno-kulturalnym w pierwszych latach XX wieku. Reprezentująca również Uniwersytet Łódzki dr hab. Joanna Sosnowska, prof. UŁ, wygłosiła referat pt. *Problematyka opieki nad dziećmi w międzywojennej prasie adresowanej do robotników*. Ostatni referat w drugim panelu wygłosiła prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz (UMK), która swoje rozważania skoncentrowała wokół kwestii czasopiśmiennictwa pedagogicznego jako cennego źródła wiedzy na temat dziejów opieki i wychowania. Analizie poddane zostały wybrane czasopisma z lat 1900–1939, ukazujące koncepcje opieki i wychowania z perspektywy pedologicznej i pedeutologicznej.

Obrady w panelu trzecim dotyczyły instytucjonalnego wymiaru opieki. Referat prof. dr. hab. Romana Pelczara (UR) poruszał problematykę działalności opiekuńczo-wychowawczej zakonów żeńskich w Galicji. Kolejne wystąpienie dr. hab. Edmunda Juško, prof. UR, prezentowało *Formy opieki nad uczniami w gimnazjach autonomicznej Galicji*. O działalności żeńskich zgromadzeń zakonnych w pierwszej połowie XX wieku, ale na terenie Wielkopolski, opowiedział z kolei dr hab. Piotr Gołdyn, prof. UAM. Prof. dr hab. Stefania Walasek (UWr) wygłosiła referat pt. *Prace wileńskich społeczników i instytucji na rzecz opieki nad dzieckiem*. Ostatnie wystąpienie dr hab. Elżbiety Magiery, prof. US, dotyczyło funkcji opiekuńczej szkół podstawowych Montessori w Polsce w kontekście historycznym i współczesnym.

Ostatnią częścią konferencji była dyskusja, w której komunikaty z badań i głosy w dyskusji przedstawiło kilku uczestników konferencji.

W dyskusji nad stanem i planowanymi kierunkami badań nad historią opieki głos zabrała dr hab. Justyna Gulczyńska, prof. UAM, która poruszyła problem działalności prywatnych szkół i podejmowanych przez nie wyzwań wprowadzania innowacyjności w wychowaniu na przełomie XIX i XX wieku. Następnie dr hab. Witold Chmielewski, prof. AIK, w komunikacie pt. *Działalność opiekuńczo-wychowawcza w polskich osiedlach uchodźczych w czasie II wojny światowej* zwrócił uwagę na problem rozwoju opieki na uchodźstwie, podkreślając zasługi profesora Zygmunta Kukulskiego oraz Jana Konopnickiego, którzy w omawianym okresie zorganizowali system opieki i nauki nad młodzieżą polską w Anglii i Szkocji. W dalszej dyskusji nad wymienionymi obszarami badań określonymi w tytule konferencji głos zabrali także: dr hab. Adam Fijałkowski, prof. UW, który przypomniał działalność Zakładu ks. Gabriela Piotra Boduena w Warszawie, informując także o źródłach do dalszych badań. Dr hab. Anna Królikowska, prof. AIK, oraz dr Beata Topij-Stempińska przedstawiły z kolei stan badań nad historią opieki w Katedrze Historii Oświaty i Wychowania AIK, a dr Dorota Grabowska-Pieńkosz przypomniała *Idee opieki w działalności Towarzystwa Pedagogicznego*. Następnie dr Iwona Murawska oraz dr Izabela Symonowicz-Jabłońska zaprezentowały komunikat pt. *Opieka i wychowanie w internacie Uniwersyteckiego Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu*, s. mgr Monika Stamborska przedstawiła komunikat nt. *Idee opieki i wychowania w działalności Świętej Urszuli Ledóchowskiej*, a ks. dr Mirosław Wierzbicki zaprezentował zarys *Działalności opiekuńczo-wychowawczej salezjańskiego domu dziecka w Rumii po II wojnie światowej*. Na koniec dr Agnieszka Suplicka zasygnalizowała zagadnienie *Obszarów aktywności opiekuńczej stowarzyszenia „Rodzina Kolejowa” w II Rzeczypospolitej*, a dr Anna Włoch odniosła się do referatu nt. prawnych uwarunkowań opieki i wychowania w ujęciu George’a Z. F. Beredaya, uczonego polskiego pochodzenia, podkreślając znaczenie jego poglądów.

Podsumowania obrad konferencji dokonała prof. W. Szulakiewicz, która podziękowała uczestnikom konferencji za czynny w niej udział oraz zaprosiła na kolejne konferencje i sympozja naukowe, planowane przez Sekcję Historii

Pedagogiki KNP PAN w pierwszej połowie 2021 roku. Przedstawiając informacje o planowanych kierunkach działalności naukowej Sekcji Historii Pedagogiki, prof. W. Szulakiewicz podkreśliła, że ideą działających w obrębie Sekcji podzespołów jest współpraca pracowników naukowych z różnych ośrodków w kraju.

Warto też dodać, że w trakcie podsumowania obrad przedstawione zostały również nowe wytyczne do oceny dorobku naukowego w postępowaniach awansowych.

ANNA WŁOCH
ORCID: 0000-0002-5286-8464
Kraków